

Potaknimo pozitivno uzbuđenje školom

Julia Plachcka

O iskustvima europskog *Grundtvig* programa u pet različitih zemalja izvještava Julia Plachecka. Projekt ima za cilj promovirati ideju bezbolne tranzicije iz vrtića u školu, te različitih načina podrške djeci.

Upitajte prosječnu odraslu osobu o uspomenu na prvi dan škole i iznenadit će vas odgovor. Ljudi pamte što im se dogodilo na dan kad su postali prvašići. Štoviše, to kako su se tada osjećali često je kasnije utjecalo na njihovo ponašanje u novim situacijama - kako su reagirali na stres i napetost, čak i kao odrasli ljudi.

Dokazano je da su pozitivna iskustva u prijelazu iz vrtića u školu od ključne važnosti za cjelokupan uspjeh u obrazovanju. Bezbolna tranzicija iz okruženja djetetovog doma, vrtića ili male škole u prvi razred zahtijeva i od roditelja i od pedagoga punu angažiranost i pažnju prema djetetovim emocijama. Ovo potonje je posebno teško. Prvi dan škole stresan je i zbog načina kako roditelji vlastite strahove i tjeskobe vežu s ostavljanjem djeteta u novom okruženju. Često dobrobit djece ovisi i o tome projiciraju li roditelji na djecu negativne emocije vlastitog iskustva prvog dana škole.

Od velike je važnosti, tjednima prije polaska u školu, uspostaviti partnerski odnos između roditelja i škole. Da bi se olakšao prijelaz iz vrtića u osnovnu školu, važno je i osigurati suradnju ovih dviju ustanova. Nije lako postići dvostrane partnerske odnose između roditelja i učitelja, te odgajatelja i učitelja.

Uzimajući u obzir sve ove teškoće, 2006. godine je pet nevladinih organizacija iz Poljske, Grčke, Sjeverne Irske, Češke i Slovačke¹ odlučilo razviti zajedničku edukaciju za roditelje, odgajatelje i učitelje. Kad je projekt *Grundtvig partnerstva*² osnovan, suočili smo se

s brojnim razlikama u naših 5 država - ne samo različitih školskih sustava, već i s našim različitim očekivanjima od projekta. Svaka zemlja-sudionica programa imala je drukčija iskustva u primjeni različitih pristupa i metoda. Zahvaljujući raznolikosti perspektiva, uspjeli smo kreirati edukacijske module, koji se mogu prilagođavati potrebama specifične ciljane grupe.

'Partnerstvo roditelja i učitelja za lakši prelazak djeteta u osnovnu školu' je projekt koji nam je omogućio da prepoznamo probleme i ključne točke u području tranzicija u svim zemljama-sudionicama u projektu. Rezultat toga je okvir za opći edukacijski program, koji smo zajedno razvili, sa specifičnim rješenjima za svaku zemlju-sudionicu. U program su uključeni i edukacijski materijali, informativne knjižice i brošure za roditelje, odgajatelje i učitelje.

Kvalitativno istraživanje provedeno među djecom, roditeljima, odgajateljima i učiteljima o njihovim iskustvima prijelaza u školu dovelo je do vrlo sličnih rezultata u svim zemljama, neovisno o različitim školskim sustavima. Najupečatljivije zapažanje jest mala ili nikakva komunikacija između roditelja i praktičara, do koje je dolazilo tek u slučaju problematičnog dječjeg ponašanja.

Još zanimljivije je ono što smo otkrili u razgovorima s djecom. U svim su zemljama djeca isticala važnost pomoći druge djece, braće, sestara i prijatelja tijekom prelaska u školu, uz podršku roditelja i odgojno-obrazovnog osoblja. Djeci je škola sinonim za odrastanje

i prve ozbiljne, 'odrasle' stvari.

Uglavnom, i sama pomisao na školu poticala je pozitivne dječje reakcije, pa su djeca jedva čekala prvi dan škole. Često su u razgovoru usvajala vokabular svojih roditelja - posebno kad bi isticala važnost dobrog ponašanja i ocjena. Čini se da u svim zemljama-sudionicama roditelji od škole najviše očekuju prijenos znanja na djecu. Sukladno tome, najvažniji im je dječji uspjeh u učenju, a manje govore o dječjim emocijama pri polasku u školu. Nekad roditelji ističu vlastiti stres koji osjećaju na početku škole i prenose ga na cijelu obitelj. I roditelji i djeca ističu potrebu međusobnog kontakta i podrške vrtića i škole tijekom tranzicije.

Imajući u vidu ove rezultate istraživanja, krenuli smo u ostvarivanje i primjenu pilot-programa treninga. Bilo nas je ukupno 315 sudionika u 12 različitih edukacijskih programa, koje je vodilo 10 voditelja na 12 različitih lokacija po Europi. Pilot-programi edukacija su evaluirani, te su se prekrjali i prilagođavali prema iskustvima voditelja i povratnih informacija sudionika.

U Poljskoj je edukaciju organizirala Fondacija *Comenius* za razvoj djeteta, u obliku četiri četverosatna susreta u dva varšavska područja (Żoliborz i Bielany), te ruralnoj zajednici Jednorozec. Pilot-program obuke na ove tri lokacije završilo je ukupno 52 sudionika: 33 praktičara (7 učitelja i 26 odgajatelja), 17 roditelja, te po jedan školski pedagog i predškolski psiholog.

Rezultat ovog edukacijskog programa u Poljskoj jest da je svaka od osnovnih škola-sudionica razvila različite

© Pascale Mugnier

tranzicijske aktivnosti, te načine kako se nositi s izazovima u tom procesu. U ruralnoj zajednici Jednorožec razvijen je projekt novih tjelesnih aktivnosti, te igara za djecu, budući da seoska škola nema sportsku dvoranu, pa ni učenici prostor za nastavu tjelesnog odgoja. Ova edukacijska grupa posebna je po tome što je uglavnom čine roditelji. Njihova prisutnost pokazala je koliko im je važan proces prijelaza iz vrtića u školu. Rezultat njihove edukacije je za vrtićku djecu osmišljen i realiziran jednodnevni izlet i posjet školi. Posjet su zajedno pripremili odgajatelji, učitelji, roditelji i djeca. Djeca su igrala igru traženja skrivenog blaga u školskoj zgradi. Razvili su i dodatni projekt, u kojem su roditelji osmislili i organizirali prostor za osobne stvari djece unutar razreda. Varšavska osnovna škola br. 80 pokazala je iznimno razvijen stil komunikacije s roditeljima i djecom. Ono što im je nedostajalo, bilo je ojačati veze između osnovne škole i vrtića. Odgajatelji su željeli redovite sastanke sa školom i roditeljima, kako bi razjasnili koja

su očekivanja od škole u smislu kompetencija djece. Za Osnovnu školu br. 65 u Varšavi koncept učinkovite tranzicije, temeljen na suradnji roditeljskog doma, vrtića i škole, bio je sasvim nov. Osnovnoškolski učitelji pripremili su vlastiti tranzicijski program, gdje prvašići svake subote od ožujka pa do kraja školske godine pohađaju tranzicijske i integracijske satove nastave kako bi se pripremili i lakše navikli na ono što ih u školi očekuje, te upoznali druge prvašiće i samu školsku zgradu. Pri kraju projekta prikupio se materijal na europsku 'banku ideja za tranziciju prvašića'. Poljski polaznici edukacije kreirali su dječji portfolio, koji bi (uz roditeljski pristanak) trebao slijediti dijete kroz odgoj i obrazovanje od vrtića i predškole do prvog razreda, prikazujući što dijete voli, a što ne, ima li alergije, koje su mu omiljene igračke i kako najradije provodi slobodno vrijeme. U Irskoj su za nove prvašiće osmislili spomenar i savjete budućim učenicima koje im pišu bivši prvašići, te

kućne posjete učitelja na početku prvog razreda. U Grčkoj je jedna od ideja usmjerena na organiziranje aktivnosti i igara koje će djecu potaknuti da se bolje međusobno upoznaju i surađuju. U Slovačkoj su sudionici edukacije zaključili kako su djeci jako korisni neobavezni razgovori s učiteljem na početku radnog tjedna. Jedna od edukacijskih grupa u Češkoj imala je ideju da prvašići posjećuju vrtiće, te vrtićku djecu informiraju o školi. Na primjer, da pokažu koliko su oni već naučili u prvom razredu i kako se škola razlikuje od vrtića.

Najveće postignuće poljskog dijela projekta su, izgleda, dvije spoznaje do kojih su sudionici došli tijekom edukacije. Obje su jako jednostavne, ali od bitne važnosti za razumijevanje suštine tranzicije u školu. Prva je ona da je dijete koje iz vrtića odlazi u lipnju, isto ono dijete koje se upisuje u prvi razred u rujnu. Štoviše, to dijete već ima svoja vlastita iskustva, baš kao i njegovi roditelji, a koja mogu biti korisna veza između ove dvije realnosti. To i roditeljima može biti izvor saznanja o vlastitom djetetu.

Druga je spoznaja shvaćanje kako su tranzicije i prijelazi za sve dio svakodnevnog života - danas možda više nego ikad prije. Naša će djeca morati biti fleksibilnija i lakše se prilagođavati promjenama. Najmanje što za njih možemo učiniti jest to da ih pripremimo za izazove s kojima će se susretati tijekom školovanja. Također moramo zapamtiti da je djetetu mnogo prirodniji osjećaj uzbuđenja, nego brige i nervoze. Naša je najvažnija zadaća potaknuti kod djeteta pozitivno uzbuđenje školom, bez obzira jesmo li *mi* odgajatelji, učitelji ili roditelji.

1 Fondacija Comenius za razvoj djeteta je koordinator projekta: www.frd.org.pl; društvo za kreativni razvoj djece EADAP: www.eadap.gr/en/index.php; Organizacija za rad s djecom predškolske dobi *Rano djetinjstvo*: www.early-years.org; Češka podružnica Svjetske organizacije za rani odgoj i obrazovanje djece - OMEP: <http://www.sweb.cz/omep>; Unija vrtićkih centara Unia Materskich Centier UMC: www.materskecentra.sk
2 Grundtvig partnerstvo se ostvaruje u okviru Grundtviga, kao dio programa za cjeloživotno učenje Socrates II - edukacijske inicijative koje sponzorira Europska komisija još od 1994. godine. Grundtvig partnerstvo ima za cilj razmjenu znanja i mobilnosti odgojno-obrazovnog osoblja koje radi s odraslima izvan formalnog školskog i edukacijskog sustava.

Julia Plachecka radi u Comenius Fondaciji za razvoj djeteta u Varšavi (Poljska).
jplachecka@frd.org.pl